

SÜT VE ET SEKTÖRLERİNDE 2024 DEĞERLENDİRMELERİ VE 2025 BEKLENTİLERİ

Dr. İsa Coşkun

SETBİR Yönetim Kurulu Başkanı

SÜT SEKTÖRÜ

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre ülkemizde 2023 yılı itibarıyla, 21,5 milyon ton süt üretilmiştir. 2023 yılında üretilen süt miktarı 2022 yılına göre %0,4 azalmıştır ve son üç yıldır yaşanan azalma eğilimini sürdürmüştür. Üretilen 21,5 milyon ton sütün %93'ü inek, %4,3'ü koyun, %2,5'i keçi ve %0,2'si manda sütünden oluşmaktadır.

Ülkemizde 2024 yılı Ekim ayına kadar toplanan inek sütü miktarı 9,4 milyon tondur. 2023 yılının aynı dönemine göre %10,1 oranında artmıştır. Ayrıca ticari süt işletmeleri tarafından toplanan inek sütü miktarı, Ekim ayında 2023 yılının aynı ayına göre %12,4 artmıştır.

Ayrıca, Ekim ayında, 2023 yılının aynı ayına göre, inek peyniri üretimi %7,2, ayran üretimi %15,5, yoğurt üretimi %8,7, içme sütü üretimi %6,4 ve tereyağı üretimi %30,9 artmıştır.

2024 yılının ilk on ayı ile 2023 yılının on ayı kıyaslandığında, toplanan inek sütü %10,1, içme sütü üretimi %4,2, yoğurt üretimi %7,3, ayran üretimi %13,2, inek peyniri üretimi %6,3, tereyağı üretimi %13,5, ve yağsız süt tozu üretimi %9 artmış; yağlı süt tozu üretimi %1,5 ve diğer türlere ait peynir üretimi ise %18 azalmıştır.

Son yıllarda elektrik, doğalgaz, akaryakıt, ambalaj, hammadde ve işçilik maliyetlerinde yaşanan artışlar, üretim maliyetlerinin yükselmesine sebep olmuştur.

TÜİK verileri göz önüne alındığında, on bir aylık ortalamalara göre 2023 yılının aynı ayına göre yurt içi üretici fiyat endeksi

%29,5, tüketici fiyat endeksi ise %47,1 artış göstermiştir.

Sektörün dış ticaretine baktığımızda, 2023 yılının 10 ayında gerçekleşen 99 bin tona karşılık 276 milyon dolar değerinde süt ve süt ürünü ihracatının, 2024 yılı 10 ayında 153 bin tona karşılık 338 milyon dolar olduğunu görmekteyiz. Bu sonuç, geçen yıla göre miktar olarak %54, parasal olarak ise %22,6 artış ifade etmektedir.

Süt ve süt ürünleri ithalatına bakıldığında ise, 2023 yılının 10 ayında 58 milyon dolara karşılık 11 bin ton olan ithalatımızın 2024 yılının ilk 10 ayında 60,3 milyon dolara karşılık 11,5 bin ton olduğu görülmektedir. İthalatımız 2024 yılı 10 ayında, 2023 yılı 10 ayına göre miktar olarak %4,8, parasal olarak ise %3,5 artmıştır.

Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) verilerine göre dünya süt üretiminin 2023 yılında 966,6 milyon ton olduğu tahmin edilmekte, 2024 yılında ise 981,1 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir. 2023 yılı verileri incelendiğinde, dünya süt üretiminin %2,2'si ülkemizde gerçekleşmekte olup, ülkemiz inek sütü üretiminde dünyada sekizinci, Avrupa Birliği ülkeleri içerisinde ise üçüncü sırada yer almaktadır.

ET SEKTÖRÜ

Haziran ayında TÜİK tarafından açıklanan hayvan sayısı istatistiklerine göre, 2023 yılı haziran ayına göre 2024 yılı haziran ayında, büyükbaş hayvan sayısı %0,8 azalmış, küçükbaş hayvan sayısı ise %1,3 artmıştır.

2023 yılı kırmızı et üretim istatistikleri, 2024 yılı mayıs ayında açıklanmış olup, Türkiye'de toplam kırmızı et üretimi bir önceki yıla göre %8,8 artarak 2 milyon 384 bin 47 ton olarak tahmin edilmiştir. Üretilen kırmızı etin %70'i sığır etinden ve %24'ü ise koyun etinden oluşmaktadır.

Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) verilerine göre 2023 yılında dünyadaki toplam kırmızı et üretiminin (kanatlı eti ve domuz eti hariç) 97,6 milyon ton karkas ağırlık eşdeğeri olduğu tahmin edilmektedir. Toplam kırmızı et üretimi yine aynı yıl Avrupa Birliği (AB)'nde 11,2 milyon ton ve ülkemizde ise 2,4 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Bu veriler değerlendirildiğinde, dünyadaki toplam -domuz hariç- kırmızı et üretiminin %2'si Türkiye'de gerçekleşmektedir. AB'deki üretim ile kıyaslandığında ise üretimimiz, AB'nin %21,4'ü seviyesindedir.

TÜİK verilerine göre 2024 yılının ilk on ayında, ithal edilen da-

mızlık olmayan sığır sayısı 183.101 baş iken, damızlık sığır sayısı 117.989 baş olup, 2023 yılının aynı döneminde ise bu rakamlar ithal edilen damızlık olmayan sığır sayısı 507.677 baş iken, damızlık sığır sayısı 76.403 baş olmuştur. Bu verilere bakıldığında, damızlık olmayan sığır ithalatı azalmış, damızlık sığır ithalatı ise artış göstermiştir.

2023 yılı içerisinde, damızlık sığırlar AB ülkeleri ve ABD'den; besilik sığırlar ise AB ülkeleri, Brezilya, Şili ve Uruguay'dan ithal edilmiştir. 2024 yılı içerisinde gerçekleştirilen damızlık sığır ithalatı ise AB ülkeleri, ABD ve Uruguay'dan; besilik ithalatı AB ülkeleri, Brezilya ve Uruguay'dan yapılmıştır.

Karkas et ise, Et ve Süt Kurumu tarafından Fransa, İtalya, Polonya, Romanya, Avusturya ve Bosna Hersek'ten ithal edilmiştir. 2024 yılı 10 ayında 68,8 bin ton kırmızı et karşılığı 439 milyon dolarlık ithalat gerçekleştirilmiştir.

Et ve et ürünleri ihracatımız ise en çok Orta Doğu Ülkeleri, Türk Cumhuriyetleri, Arap Ülkeleri ve bazı Uzak Doğu ülkelerine yapılmıştır.

Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) verilerine göre küresel et üretiminin 2024 yılında karkas ağırlığı eşdeğeri olarak 373 milyon tona ulaşacağı ve 2023'e kıyasla %1,4 oranında artış göstereceği tahmin edilmektedir.

Haziran ayında TÜİK tarafından açıklanan hayvan sayısı istatistiklerine göre, büyükbaş hayvan sayısı 2023 yılı haziran ayına göre 2024 yılı haziran ayında %0,8 azalmıştır.

DEĞERLENDİRMELER VE BEKLENTİLER

Dünyada ve ülkemizde artan nüfus, doğal kaynakların daha etkin bir şekilde kullanılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, beraberinde fırsatlar yaratmayı ve çözümler üretmeyi gerektirmektedir.

Dünya çapında gıda fiyatlarındaki artışlar, arz ve talep dengelerindeki değişimden kaynaklanmış olup, bu zorluklar tüm tarafların katkısıyla ele alınabilecek bir çözümü tüm tarafların katkısını gerektirmektedir.

Geçtiğimiz yılki değerlendirmelerimizde, 2023 yılının besi işletmeleri için besi materyali temini açısından zorlu bir yıl olabileceğini belirtmiştik. 2024 yılı başlarında, Tarım ve Orman Bakanlığının, Et ve Süt Kurumu aracılığıyla bir kota ve planlama sistemi dahilinde besilik ithalatını sürdürme kararı, sektör adına önemli bir destek mekanizması olmuştur.

2024 yılı boyunca Et ve Süt Kurumu, besilik canlı hayvan ithalatını başarıyla devam ettirmiş, ayrıca piyasalardaki fiyat dal-

galanmalarını dengelemek adına karkas et ithalatını da gerçekleştirmiştir. Bu adımlar, piyasanın ihtiyaçlarını karşılamada önemli katkılar sağlamıştır.

Ülkemiz ağırlıklı olarak Brezilya ve Uruguay'dan besilik sığır ithalatı yapmaktadır. 2024 yılında 600 bin baş sığır ithalatı planlandığı şekilde gerçekleştirilmiş, 2025 yılı için 520 bin başlık bir ithalat hedeflenmiştir. Bu öngörüler, sektörün sürdürülebilirliği açısından umut verici bir yol haritası oluşturmaktadır.

Yurt içindeki kaynaklara bakıldığında, süt hayvancılığı işletmelerinden alınan erkek hayvanların besilik olarak yetiştirilmesi önemli bir kaynak oluşturmaktadır. Bu süreçte, süt hayvancılığında sağlanacak istikrarın, et sektörüne olumlu yansıtacağı değerlendirilmektedir.

Süt, et ve hayvancılık birbirine sıkı sıkıya bağlı sektörlerdir ve birinde yaşanan olumlu gelişmeler diğerini doğrudan destekleyebilmektedir. Çiğ süt üretiminde yapılan düzenlemeler ve alınan tedbirler sayesinde 2024 yılı itibarıyla üretimde ılımlı bir artış beklenmektedir.

Sanayide süt ve süt ürünlerine olan talepte görülen dalgalanma, sektördeki çeşitlendirme ve yeni pazarlara açılma fırsatlarını gündeme getirmiştir. Bu durum, özellikle stok yönetimi ve ihracat stratejileri açısından önemli bir öğrenim alanı yaratmıştır.

Tarım ve Orman Bakanlığı ile yapılan görüşmelerde, bakanlığın sektördeki zorlukların farkında olduğu ve çözüm önerileri geliştirdiği görülmüştür.

Özellikle Kurban Bayramı döneminde başlatılan regülasyon kararlarıyla üreticilerden alınan çiğ sütlerin süt tozuna dönüştürülmesi sağlanmış ve bu uygulama yıl sonuna kadar sürdürülmüştür.

2025 yılı için, sektörde arz ve talep dengesinin sağlanması için alınan destekleyici tedbirlerin, uzun vadeli gelişmeler için güçlü bir temel oluşturduğu değerlendirilmektedir. Tarım ve Orman Bakanlığı, bu doğrultuda hayvancılık politikalarını desteklemeler, kırsal kalkınma hibeleri, AR-GE faaliyetleri ve regülasyonlarla güçlendirmeyi hedeflemektedir.

Etçi damızlık işletmelerin artırılmasını teşvik eden projeler, sektörün geleceği açısından umut verici adımlar olarak değerlendirilmektedir. Üreticilerin geleceği öngörebileceği bir ortam yaratma doğrultusunda Bakanlığın yapacağı çalışmalar, sektörümüzü daha istikrarlı bir yapıya kavuşturacaktır.

SETBİR olarak, süt, et ve hayvancılık sektöründe hayata geçirilecek bu uygulamalara destek olmaya devam edeceğimizi belirtmek istiyorum.

SETBİR
olarak, süt,
et ve hayvancılık
sektöründe hayata
geçirilecek uygulamalara
destek olmaya devam
edeceğimizi belirtmek
istiyorum.